

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania B. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i D. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 stycznia 2019 r.,
skargi kasacyjnej B. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 12 lipca 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od zainteresowanej na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 12 lipca 2017 r., sygn. akt III AUa [...] Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację odwołującego się B. Sp. z o.o. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z 14 listopada 2016 r., sygn. akt X U [...], którym Sąd ten oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z 5 listopada 2015 r.

Decyzją z 5 listopada 2015 r. organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. stwierdził, iż ubezpieczona D. P. jako pracownik u składek B. Sp. z o.o. nie podlega obowiązkowo ubezpieczenia emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 20 lipca 2015 r.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż umowa o pracę na okres próbny zawarta w dniu 17 lipca 2015r. pomiędzy odwołującym - płatnikiem składek a odwołującą - ubezpieczoną, jest umową zawartą dla pozorów w rozumieniu art. 83 k.c. Zamiarem stron nie było realizowanie stosunku pracy lecz uzyskanie prawa do nienależnie wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Od powyższej decyzji odwołania wnieśli płatnik składek oraz ubezpieczona wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez stwierdzenie, że ubezpieczona podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od dnia 20 lipca 2015 r. oraz zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy podtrzymał swoje stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji i wniósł o ich oddalenie.

Wyrokiem z 14 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. oddalił odwołanie.

Wyrok Sądu pierwszej instancji zaskarżyła apelacją strona odwołująca się, zarzucając mu naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c.; art. 233 § 1 k.p.c.; art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c.; art. 22 § 1 k.p.; art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.; art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Apelacyjny w wyniku rozpoznania apelacji oddalił ją, stwierdzając, że nie zawiera ona uzasadnionych podstaw. Sąd drugiej instancji stwierdził, że Sąd Okręgowy przeprowadził prawidłowo postępowanie dowodowe i nie naruszył art. 233 k.p.c. Sąd drugiej instancji podzielił i przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, odwołująca się spółka, jak również ubezpieczona nie udowodniły, aby ich zamiarem było świadczenie pracy, jak

również tego, aby praca ta była rzeczywiście świadczona. W szczególności skarżąca nie wykazała, że wykonywała pracę pod kierownictwem, czy w warunkach podporządkowania.

Co prawda, obecnie w miejsce dawnego systemu ścisłego hierarchicznego podporządkowania pracownika i obowiązku stosowania się do dyspozycji pracodawcy nawet w technicznym zakresie działania, pojawia się nowe „podporządkowanie autonomiczne” polegające na wyznaczaniu pracownikowi przez pracodawcę zadań bez ingerowania w sposób wykonywania tych zadań. Do grupy pracowników, wobec których może mieć zastosowanie owo „podporządkowanie autonomiczne” należy zaliczyć oprócz zawodów twórczych także osoby zajmujące kierownicze stanowiska u pracodawcy, czy wręcz zarządzające zakładem pracy lub jego częścią. W tym ostatnim przypadku podległość pracownika w warunkach „podporządkowania autonomicznego” przejawia się w konieczności respektowania wyznaczonych zasad organizacji i funkcjonowania zakładu pracy.

W przekonaniu skarżącej, zatrudnionej na dodatek jako księgowa w ramach umowy na okres próbny, owo „podporządkowanie autonomiczne” miałoby polegać na tym, że miałaby ona prawo swobodnego decydowania o sposobie i czasie wykonywania swoich zadań (nie polegających wszak na zarządzaniu spółką), które również sama sobie wyznaczała jako prezes zarządu spółki i sama się z nich rozliczała. Takie ukształtowanie stosunku łączącego skarżącą ze spółką, której była wówczas udziałowcem co najmniej większościowym (95%) nie odpowiadało, w ocenie Sądu drugiej instancji, treści art. 22 k.p.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyła skargą kasacyjną odwołująca się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c. Wskazano, że Sąd Apelacyjny w [...], w ślad za Sądem pierwszej instancji, naruszając prawo materialne, a to przepis art. 22 § 1 k.p. przez jego błędną wykładnię – przy ustalonym przez Sąd pierwszej instancji stanie faktycznym sprawy, który Sąd drugiej instancji przyjął następnie za własny i przy jednolitym orzecnictwie i oraz poglądach doktryny istniejących w czasie orzekania przez oba Sądy w tym zakresie - błędnie uznał, iż

ubezpieczona, pomimo faktycznie wykonywanej pracy na podstawie umowy o pracę w dwuosobowej, a następnie trzyosobowej spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, w której była współnikiem (początkowo większościowym, następnie z udziałem o wielkości zbliżonym do pozostałych współników) i niejedynym członkiem zarządu, zatrudniona na stanowisku innym aniżeli zarządzający spółką członek zarządu, z powodu braku pracowniczego podporządkowania pracodawcy i wobec większościowego udziału w spółce, nie świadczyła pracy w ramach stosunku pracy i tym samym nie podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu pracowniczego, podczas gdy dopuszcza się możliwość zatrudnienia niejedynego współnika w spółce z o.o., zwłaszcza na stanowisku niebędącym stanowiskiem wyłącznie zarządczym, co skutkuje objęciem takiego współnika ubezpieczeniem społecznym z tytułu stosunku pracy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmówienie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania wg. norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawczyni nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca

wykazała istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Nie można jednak uznać, że skarżąca w niniejszej sprawie wykazała, aby skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona. Skarżąca upatrywała oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w dokonaniu przez Sąd drugiej instancji wykładni art. 22 k.p. sprzecznej z wykładnią powszechnie przyjmowaną w orzecznictwie Sądu Najwyższego, należy jednak zauważyć, że Sąd Apelacyjny nie zakwestionował wykładni przytoczonej przez skarżącą, bowiem nie wykluczył on, co do zasady, możliwości zawarcia umowy o pracę ze współnikiem spółki z o.o. Sąd drugiej instancji uznał jedynie, że stosunek prawny łączący D. P. z odwołującą się spółką nie był stosunkiem pracy z uwagi na brak konstytutywnej cechy stosunku pracy, jakim jest podporządkowanie pracownicze, nawet w jego bardziej elastycznej

formie, czyli tzw. „podporządkowaniu autonomicznym”. Nie ulega natomiast wątpliwości, co potwierdza bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego, że cecha podporządkowania jest niezbędna dla stwierdzenia istnienia stosunku pracy, a w konsekwencji objęcia pracownika ubezpieczeniami społecznymi.

Dlatego też Sąd drugiej instancji dokonał prawidłowej wykładni art. 22 k.p., zbieżnej z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, natomiast skarżąca nie podnosiła zarzutu niewłaściwego zastosowania tego przepisu, jako podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a zatem, w tym zakresie Sąd Najwyższy nie mógł zbadać zaskarżonego orzeczenia na etapie przedsądu.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów ma swoje oparcie w § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).